

به بۆنه‌ی هالیك به سه ركۆه‌ی شاسواری جولانه‌وه‌ی روشنبیری
كورد ماموستا

علاء الدین سجادی دا

● «غفور میرزا کریم» ●

میژووی روشنبیری کوردی پی تۆمار ده‌کرد له‌ناکاو له‌کار
کهوت .

به‌راستی هه‌ر روشنبیری ته‌گه‌ر به به‌ره‌می زۆرو تیرو
پرو پوخته‌و به‌پێسز، به به‌خشنده‌ی به‌چیز و شاکارو
برشت دار سوود به‌خش و دلگیر، به‌چۆنه‌تی کارتی کردنی
ووشه‌کانی بۆ سه‌ر بارو دۆخی کۆمه‌ل و بۆ پێشه‌وه‌چوونی
کاروانی روشنبیری هه‌لسه‌نگیندریت بنرخیندریت، ته‌وا
بی‌چه‌ند و چوون ماموستا علاءالدین له‌ریزی جولانه‌وه‌ی

پار له 13 له‌سه‌ر 14 ی مانگی کانونی یه‌که‌می سالی
1984 دا، دلی گه‌وره‌ی پر له خوزگه‌و ئاواتی به‌رزو
ئامانجی پیروزی شاسواری جولانه‌وه‌ی روشنبیری کورد
له لیدان کهوت، میشک و بیسری بلیمه‌ت و زاناو به
هه‌روه‌ریکی چابوک سواری رنگای پێشکه‌وتنی کاروانی
روشنبیری له بیرکردنه‌وه‌و به‌خشین راوه‌ستا .

ئه‌و خامه‌رهنگینه‌ی، که له‌ناو په‌نجه‌ی ده‌ستی دا
بی‌ووچان رازو نیازی دلسۆزی دوو تووی دلی، داخی
ده‌روونی هه‌لاله‌و شیه‌ی بیسری تیسری بی گه‌ردی که

رۆشنییری کوردی دا نازناوی شاسواری رۆشنییری
وهرده گرت .

ماموستا علاءالدین به وینهی ههر رۆشنییریکی مهزن له
پیناوی گه شه سهندن و دهوله مه نكردنی زمان و ویژه
زیندو کورده وه بوژاندنه وهی که له پوری نه ته وایه تی
له کوشش دا بووه، هه می شه شه ونخونی به دیار لاپه ره
میژوو به، یا ژبانه وهی شاعیریکی گووم بووه کیشاوه
له سه ر ساغ کردنه وهی ژبانی ئەم رۆشنییر و ئەو که له پیاوی
کورد له بهر قوتیلکه ی چرای مزگه وت شه وگاری زستانی .

گرتوه به بهروه بو خزمه تی رۆشنییری و پیشخستی
کاروانی نه وه ستاوی، به وینه ی مه له وانیککی کارامه گه وه هرو
پیروزی له بن ده ریای گووم بودا، ده دوزیه وه وه هلی
ده بژاردو ده به ونیه وه وه دی کرده ملوانکه به سه ر سنگی
جولانه وهی رۆشنییری کوردا، به وینه ی زاناییککی بی هه وتا
کیومالی به ناو هه ردو ده شت و هه ریزه جاری بازاری کزو
که ساسی رۆشنییریدا ده کرد، تا شاعیریکی له بیره وچوو که
له پیاویکی گووم بوو، لاپه ره میژووینکی نه زانراوه
زیندو وه بکاته وه بوو ژینیه وه وه بیخانه ناو گه نجینه ی میژوو
کورد وه . .

بهم چه شنه ماموستا علاءالدین خوی گه یانده لووتکه ی
به رزی رۆشنییری کوردی و بوو به مایه ی شانازی
نه ته وه که ی و جینگه ی تایبه تی و گرنگی خوی له ناو
جولانه وهی رۆشنییری کوردی دا، کردوته وه .

شاکاری کتیبه کانی کتیبی (میژوو ی نه ده بی کوردی)
به رگه کانی کتیبی «رشته ی مرواری» له گه له چهندان کتیب و
نامیلکه و نووسینی له گوفا رو رۆژنامه کانی کوردیدا به لگه ی
نه ویست و به تین له بهر چاوه بو بلیمه تی و به هره وه ی
شاسواری رۆشنییری کۆچ کردومان، که رۆشنییرانی ئەمرو
ده توانن مه شقی ده رس وه گرتنی له سه ر بکه ن و رهنجی پر
به پیزی بکه ن به تویشو بو شوین پی هه لگرتنی تا رنجکه ی
هه ورازی پیشکه وتن بیرن و ده ست له مل هیوا بکه ن . .
به ریوه بردنی کاروباری (گوفا ری گه لاوز) بو ماوه ی ده

سالی ره به ق له گه له ده رکردنی گوفا ری (نزار) به شاکاریکی
گه وه له ریزه وهی کوششی نه پچراوی ماموستا علاءالدین دا
ده ژمیردنی به تایبه تی (گوفا ری گه لاوز)، که ئەمرو هه یچ
رۆشنییریکی تازه کووره ناتوانی بو که له وه رگرتن له هه موو
مه یدانیککی رۆشنییریدا ده ست به رداری بی، یا بیخاته
پشت گو ی، شه ونخونی کیشانی له گه له گوفا ری گه لاوزدا
و ده رهینانی به و شیوه نایابه گرنگه به تایبه تی له رووی
ناوه رۆکیه وه که بو بوو به جینگه ی ره زامه ندی تیکرا
جولانه وهی رۆشنییری به ئەرکیکی مه زن و فه رمانیکی پیروژ
داده نری، که ئەمرو نرخی وه کو ئه رشیفینکی گرنگه و تایبه تی
بو گشت جولانه وهی رۆشنییری کورد دینه به رچاو، که
رۆشنییران بو هه له ننجانی زانیاری و زانستی، په نای بو
ده بن و سوودی لی وه رده گرن .

ماموستا علاءالدین له مه یدانی رۆشنییری ونیشیمانی
تردا هه ر سه رکه وتوو، و شاسوار بووه، ده وری باله وه
به رچاو و گرنگی وه کو ئه ستیره له ئاسمانی ریزه وهی کاروانی
نه پچراوی یانه ی سه رکه وتنی کورددان دا ده دره وشینه وه ئەم
یانه یه ی که ده زگاییککی رۆشنییری بووه که نزیکه ی 33 سال
(1930 - 1963) له خزمه ت کردن دا بووه، که ده وری
بالای ماموستا علاءالدین زیاتر له کاتی بوژاندنه وهی یانه دا
که به دیاری کراوی ریکه وتی سالی 1943 گه رمه ی
جهنگی دووه می جیهانی ده که وتی به زهقی و روونی
ده که وتیه به رچاو، که دووباره ئەم تا قی کردنه وهی ژبانی
رۆشنییری یه ی ماموستا علاءالدین له بواری هه ل سوراندنی
کاروباری یانه ی سه رکه وتن دا پیوسته بکه وتیه به رتیشکی
لیکۆلیه وه لیکدانه وهی، رۆشنییرانی ئەمرو، تا نه وه ی تازه
که له ک و سوود هه تا قی کردنه وه یه وه رگرن تا بینه مایه ی
سه رکه وتن و پیش که وتن یان که ئومیده وارین ئەم ئەرکه ش،
به پیروزی و سه رکه وتویی ئەنجام بدەن . .

له م هه لوسته دا به باشم زانی ئەم ووتووێزه که له سه ر
یانه ی سه رکه وتنه وه له پیش چه ند سالی کدا له گه له ماموستای
به ریزدا کردومه بیکه م به دیاری یکی بچووک بو یاد -

کردنه وهی سالی به سهه کۆچ کردنی شاسواری کاروانی
رۆشنییری کوردی دا. . کوردواتانی ، دیاری دهستی
ههزاری هه مستی هه رزنه بهس . .

وتو ویزیک له گه‌ل شاسواریکی رۆشنییری کوردی دا.

له رۆژی ههینی 1982/3/19 له گه‌ل ماموستای به‌ریز
علاءالدین سجادی له مالی خویدا وتووێژیکمان ده‌باره‌ی
یانهی سه‌رکه‌وتن و چالاکیه‌کانی و ده‌وری رۆشنییری
کوردی له پیکه‌وه‌نان و به‌جی هینانی ئهرکی ئه‌ستویان
به‌رامبه‌ر ئه‌م ده‌زگا رۆشنییری به‌ کرد، که له ئه‌نجامدا ئه‌م
چهند لاپه‌ره‌ زانیه‌ وورده‌ باسه‌ میژووویه‌مان ده‌ست گیر
بوو، که وا ئیمه‌ش به‌ بوخته‌یی و چری تۆماری ده‌که‌ین و
ده‌بخه‌ینه‌ به‌رچاوی خوینه‌ری به‌ریز . .

رۆشنییرانی کورد له سالی 1930 دا بو‌هه‌ل و ده‌رفه‌تیک
ده‌گه‌ران چاوه‌روانی رۆژیکي گونجاویان ده‌کرد، که بتوانن
تیندا به‌ چاوه‌یکي زانستی، در به‌ شه‌وه‌ زه‌نگی دواکه‌وتن و
نه‌زانیین و بی ئومیدی بده‌ن، بازاری کزو که‌ساسی
جوولانه‌وه‌ی رۆشنییری کورد گه‌رم و گورو خوش بکه‌ن وه
کاروانی نه‌سه‌روتی رۆشنییری کوردی، برنی بو‌پیشه‌وه
به‌رن .

له پێش گرتنی په‌یمانی دیلیه‌تی له‌ حوزیرانی سالی
1930 دا به‌ر له‌ راپه‌رینه‌ گه‌وره‌که‌ی شه‌شی ره‌شی ئه‌یلولی
سلیمانی دا. ده‌زگای میری له‌ ژیر پاله‌په‌ستوی جوولانه‌وه‌ی
رۆشنییری کوردا ریگه‌ی دا، که رۆشنییرانی کورد
ریک‌خراونیک به‌ ناوی یانه‌ی سه‌رکه‌وتنی کوردانه‌وه
بینه‌کایه‌وه، (بویه) هه‌ر له‌ سه‌ره‌تای سالی (1930) وه
رۆشنییرانی کورد به‌پیی تواناو ووزهی خویان به‌گۆنیه‌ی
بارودوخی گونجاوی ئه‌و رۆژه‌ هاتنه‌ مه‌یدانی
خه‌باته‌وه‌ بو‌خزمه‌تی رۆشنییری کوردو ووشه‌ گه‌لی
ره‌سه‌ن و دلسوزی کورد. به‌م بۆنه‌یه‌وه‌ کۆبوونه‌وه‌ییکی

گه‌وره‌و ئاهه‌نگیکي به‌ جۆش . . به‌ به‌شداربوونی سه‌دان
رۆشنییری کورد له‌ به‌غدا له‌ سینه‌مای (رویال) سازکرا. له‌و
ئاهه‌نگه‌دا بانگی دامه‌زراندنی ده‌زگای یانه‌ی سه‌رکه‌وتیان
به‌ گۆنی گه‌لدا. دا. . ئاماده‌بوونی خویان
بۆسه‌ره‌ویش بردنی کاروانی نه‌وه‌ستاوی رۆشنییری کورد
پیشان داو داویان له‌ تیکرای خوینه‌واران و کۆمه‌لانی خه‌لک
کرد بو‌یارمه‌تی دان و پشت گرتن. له‌و رۆژه‌وه‌ ئینگلیز پنی
له‌ وولاتمان توندکردو چنگی خویناوی و چه‌وسانه‌وه‌ی له
له‌ش و دلی گه‌له‌که‌مان ئالاند، هه‌میشه‌ به‌ پوازی
دوبه‌ره‌کی دیوارو شوره‌ی په‌کیتی و پته‌وی گه‌ل، تیک
ده‌دا. به‌ موشه‌ده‌می ناکۆکی و برا له‌ برا کردن. . ئاگری
ئاژاوه‌و شه‌ری براکۆزی خوش ده‌کا، وه بو‌پوچ کردنه‌وه‌ی
هه‌موو ته‌قه‌للاییک و هه‌له‌وشانه‌وه‌ی هه‌موو پرديکی
برایه‌تی نیوان رۆشنییرانی عیراق به‌ گشتی و رۆشنییرانی کورد
به‌ تابه‌تی له‌ کنه‌کردن و ته‌قه‌للادا بوو.

له‌ نه‌خشه‌و پیلان نانه‌وه‌ له‌ ته‌گه‌ره‌ دانان، له‌ که‌ندو
کۆسپ دورست کردن بو‌تیکدانی کاروانی رۆشنییری
کوردی و سه‌رلی شیواندنی هه‌یج ساتیک نه‌وه‌ستاوه‌و سستی
نه‌نوانده‌.

ئینگلیزه‌کان له‌ سی په‌کاندا - بو‌به‌ستتی په‌یمانی دیلیه‌تی
له‌ سالی 1930 له‌ پشت په‌رده‌وه‌ کاریان ده‌کرد، له‌ پنیای
یه‌که‌ نه‌گرتنی هه‌یزی به‌ربه‌ره‌کانی عیراقی دژ به‌ په‌یمانی
دیلیه‌تی تی ده‌کۆشان و، وایان پیشان ده‌دا، که دوبه‌ره‌کی
سه‌ره‌کی له‌ نیوان کوردو عه‌ره‌به‌یه‌یه‌نه‌که‌ له‌ نیوان گه‌لی
عیراق به‌ گشتی و ئینگلیزه‌دا به‌ندو باوی وای بڵاوه‌کرده‌وه‌،
که گوايه‌ هه‌ر به‌لاو کیشه‌و سه‌رگه‌ردانییک به‌ر عه‌ره‌ب
ده‌که‌ونی له‌سه‌ر ئه‌ستوی کورده‌، هه‌رپیشیل کردن و مافی
نه‌ته‌وايه‌تی و به‌ش خوراویکیش توشی کورد ده‌بی ئوبالی
ده‌که‌وتنه‌ سه‌ر عه‌ره‌ب.

بویه بڵاویان ده‌کرده‌وه‌ که گوايا تاوانی نه‌بوونی مافه
ره‌واکانی کورد له‌ په‌یمانی دیلیه‌تی سالی 1930 دا، که
ته‌نانه‌ت کۆمه‌لی نه‌ته‌وه‌کان - عصبه‌ الامم - بریاری له‌سه‌ر

داوه بۆ عه‌رب ده‌گه‌رینه‌وه‌و به‌ریتانیا لهم رووه‌وه‌ی تاوانه‌ .
لهم بارو فۆخه‌ ناهه‌مواره‌دا بوو، که ده‌رفه‌تیک بۆ به‌ره‌ی
رۆشنییرانی کورد ره‌خساو بانگی دامه‌زراندنی یانه‌ی
سه‌رکه‌وتنیان راهیشت، وه‌ به‌ بیرو میشک به‌ ووتاری دلسۆز
به‌ خامه‌ی په‌نگین به‌ربونه‌ ویزه‌ی له‌شکری دوواکه‌وتن و
نه‌زانین و بو‌خزمه‌ت کردنی جوولانه‌وه‌ی رۆشنییری،
چاکی مه‌ردانه‌یان هه‌لک‌رده‌و بۆ به‌رزکردنه‌وه‌ی کۆشک و
ته‌لاری رۆشنییری که‌وته‌ چالاکی نواندو خه‌بات کردن .

به‌راستی دامه‌زراندنی یانه‌ی سه‌رکه‌وتن له‌ به‌غدا
مۆژه‌ی سه‌رکه‌وتن و پیش که‌وتن و ئومید به‌خشی دا به
کورد وه‌ به‌ بنکه‌تیک بۆ کۆکردنه‌وه‌ ریک‌خستنی جوولانه‌وه‌ی
رۆشنییری وه‌ گه‌شه‌ سه‌ندن و په‌ره‌پیدانی وشه‌و زمان
کوردی و بو‌زانده‌وه‌و زیندوکردنه‌وه‌ی میژووی کوردی و
ناسینی به‌ گه‌لی کوردو به‌ جیهان .

باس و خواستی یانه‌ی سه‌رکه‌وتن له‌ به‌غدا ده‌نگیکی
گه‌وره‌ی له‌ ناو رۆشنییرانی کورد، دایه‌وه‌ به‌ تایه‌تی لیژنه‌ی
به‌ریه‌به‌ری له‌و سه‌رده‌مه‌دا له‌ زانترین و دلسۆزترین و
ناو‌داترین رۆشنییرانی کورد پینک هاتبوو که‌ ئەمه‌ش له
گرنگی و ده‌وری زیاتر ده‌کات و ناوی له‌به‌رچاو
خوینده‌وارانی کورد زیاتر به‌رزترو خوشه‌ویست تر ده‌کات .

لیژه‌دا ماموستا په‌سیاریکی گچکه‌ دینه‌ گۆزی؟
نازانم بۆچی رۆشنییرانی کورد له‌ ده‌زگای یانه‌دا
هه‌لویستی گۆشه‌گیریان به‌رامبه‌ر رووداوه‌کانی عیراق
وه‌رده‌گرت؟

یاخود بۆچی به‌ یاشی تیکوشانی خویان گرنی‌نه‌ده‌دا
ئه‌گه‌ل تیگرای هینزه‌ به‌ربه‌که‌نبه‌کانی عیراق دا دزی
ئینگلیز، که‌ ئەمه‌ رینگه‌ی راست و په‌وان بوو، بۆ
به‌گزاچوون له‌گه‌ل دژمن داو سه‌ندنه‌وه‌ی مافی ره‌وای گه‌ل؟
ووتمان رینگه‌و ماوه‌ بۆ کردنه‌وه‌ی یانه‌ به‌ ده‌رفه‌تیکی
هه‌چووک بۆ رۆشنییرانی داده‌نرنی که‌ تیایدا ناتوانی به‌گۆزیه‌ی
پنویستی گه‌ل و به‌ ئاره‌زووی خویان ئەسه‌ی لی‌تاویده‌ن و
له‌و سنووره‌ی که‌ ده‌زگای میری بۆی دانایاوون تیپه‌رن و

زیاد رووی بکه‌ن، هه‌روه‌ها له‌ سه‌رنکی تریشه‌وه
جوولانه‌وه‌ی کوردیش له‌و تواناو ده‌سته‌لاتداریه‌دا نه‌بوو، که
هه‌ل و مه‌رجی خۆی به‌سه‌پینی به‌سه‌ر دۆژمن دا ،واته
پنویست بوو به‌یه‌ی به‌ره‌ی خۆی هه‌نگاوینی به‌ کورتی بارو
تێخی له‌و رۆژه‌ له‌وه‌نده‌ زیاتری بۆ رۆشنییرانی کورد، دابین
نه‌کردبوو یان نه‌ره‌خساندبوو جگه‌ له‌مه‌ ده‌زگای ئینگلیز به
به‌راووردکردن له‌گه‌ل ده‌سته‌لاتی هیزی جوولانه‌وه‌ی
نیشتمانی له‌ پایه‌ییکی به‌رزى به‌ توانادا بوو، به‌ ره‌نگی که
له‌ نه‌خشه‌و پیلانه‌کاتی له‌ هه‌موو روویه‌که‌وه‌ به‌ ئاسانی
به‌سه‌ر هیزی نیشتمانی دا ده‌روى . .

هه‌ر ئەم هۆشه‌ش بوو، که‌ جوولانه‌وه‌ی رۆشنییری
کوردی خستبوو چوارچۆیه‌ییکی کزو لاواز یی تواناییه‌وه‌ که
نه‌ی‌ده‌توانی ته‌نانه‌ت هاوبه‌شی خۆی له‌گه‌ل رۆله‌کانی
شه‌شی ره‌شی ته‌پلۆل دا بنوینی و براهه‌تی و په‌کیه‌تی و
تیکوشانی بۆ ئەم جوولانه‌وه‌ شورشگیری‌یه‌ ده‌ربیریت به
پنچه‌وانه‌وه‌ په‌چرچه‌ریونی جوولانه‌وه‌ی نیشتمانی کاریکی
ناهه‌مواری وای پینک هینابوو ته‌نانه‌ت شیخی گه‌وره‌ش
(شیخ محمودی نه‌مر) یی‌ئاگا بوو لهم راپه‌رینه‌ که‌ به
چه‌شتی پاش روودانی به‌ عه‌شقی ئاگری توله‌سه‌ندن له
(پیرانه‌وه‌) به‌ هیوای سه‌ندن خۆینی (عه‌وله‌ سیس) بۆ
مافی ره‌وای کورد جاریکی تر هاته‌وه‌ مه‌یدانی خه‌باته‌وه
شه‌ری (ئاویاریکی) دزی میری و ئینگلیز هه‌لگیرسانه‌وه‌ .

به‌داخه‌وه‌ رۆشنییرانی کورد له‌و رۆژه‌دا به‌ هیزو تواناو
هوشیاری له‌ پایه‌و په‌ییکی وادا نه‌بوون که‌ به‌ بیرو باوه‌ر، یا
به‌ هه‌رشیه‌وییکی ره‌خساو پشته‌ی راپه‌رینه‌که‌ی به‌رده‌رگای
سه‌را بگرن و به‌ ئەرکی پینویستیان به‌رامبه‌ری بچولینه‌وه‌ .

پاش ئەوه‌ی بربار به‌ کردنه‌وه‌ی یانه‌ ده‌رچوو ده‌ستوبرد
باوه‌ر پینک‌راوی گشتی مارف جیاووک ماله‌که‌ی خۆی له
گه‌ره‌کی صابونچی له‌ به‌غدا کرد به‌ باره‌گه‌ی یانه‌ بۆ
کۆبونه‌وه‌و گفتوگو، چاو پیکه‌وتن، یی‌ناسین و بۆ
به‌ریه‌بردنی گشت کاروباری یانه‌ی ته‌رخان کرد .

یانه‌ی سه‌رکه‌وتن له‌ ساله‌کانی (سی)دا به‌ گۆشه‌گیری و

سستی و خاوی و بی‌دهنگی ژبانی ده‌برده سر له ماوه‌به‌دا زور قه‌ماوی نه‌ته‌وه‌یی، نیشتمانی. . . وه رووداوی گه‌وره نه‌ولات دا هاته سر شانو که‌چی به‌داخه‌و، یانه‌ی سرکه‌وتن تیابا به‌شدار نه‌بوو وه هیچ چه‌شنه ده‌وریک‌ی چ نه‌رووی قسه و بیرورا ده‌برین یا به‌کرده‌وه پیشان نه‌داوه، دیاره ده‌زگای میری ریگای به‌چالاک‌ی نواندنی یانه نه‌داوه و جوولانه‌وه‌ی روشنبیری کوردیش نه‌وهند به‌هیزو توانا به‌بووه که سنووری دیاری کراوی خوی بشکیتی و بانگی خوی به‌شاکرا بداو بیروپای به‌پنی به‌سه‌ر رۆزگادا -وی خوی ده‌رخات و له‌سه‌ر رووداوه‌کانی ولات بنوسی دوا‌یی سال هاتسو سال رووی شه‌ری دوه‌می جیهانیش نه‌لایه‌ن نه‌لمانیای هتیله‌ریه‌وه هه‌لگیرسا به‌م چه‌شنه گیتی بوو به‌دوو به‌شی سه‌ره‌کی دژ به‌یه‌کتیری به‌ری دیمکراتیه‌ت له‌گه‌ل تیگرا گه‌لان دا که له‌پنیاوی رزگاری و سه‌به‌ستی به‌رامبه‌ر به‌به‌ست کردن و له‌ناو‌بردنی نه‌لمانیای نازی‌دا که‌وتنه خه‌باتیکی سه‌ختی خونیا‌ویه‌وه له‌ناو جه‌رگی جه‌نگ به‌هه‌له‌اتنی ناسوی سرکه‌وتن و زال بوونی به‌ری گه‌لان ته‌رازووی هیزو باری جیهانی که‌وته گورین و سته‌می زورداری و چه‌وساندنه‌وه له‌گریزه‌نه‌ده‌رچوو، شنه‌ی شه‌مالی نازادی دل‌ی تیگرا گه‌لانی فینک ده‌کرده‌و، ر‌نازادی خوازانی جیهانی له‌خوی بی‌داری راست بونه‌وه و بو‌داوا‌کردنی مافی ره‌وای گه‌لانیان که‌وتنه چالاک‌ی نواندن و تی‌کوشان. له‌م یارووده‌وخه تازه‌به‌دا ده‌زگای میری که‌وته پاشه‌کشی و له‌ژیر پاله‌په‌ستوی جوولانه‌وه‌ی گه‌لان دا ده‌رگای نازادی و دیمکراتیه‌ت کرابه‌وه نیشتمان په‌روه‌ران له‌سه‌راسه‌ری عیراق دا، هاته مه‌یدانی خه‌باته‌وه، بو‌مافی پی‌شیل کراوی گه‌ل که‌وتنه خۆ‌کو‌کردنه‌وه و ناماده‌بوون و، بیرو باوه‌رده‌ربرین و تی‌کوشان.

یانه‌ی سرکه‌وتن له‌سالی 1943 دا به‌ناوی دامه‌زرینه کۆنه‌کانیه‌وه له‌سه‌رو هه‌موویانه‌وه باوه‌رین کراوی گشتی مارف جیاووک هاته کۆری مه‌یدانه‌وه، بو‌ینک هینانی

نامانجه‌کانی جوولانه‌وه‌ی روشنبیری به‌گه‌رمی و گورجی که‌وتنه خه‌باته‌وه. شیاوی باسه لاوانی تازه پی‌گه‌یشتو، و قوتاییانی خونین گه‌رمی قوتابخانه، به‌رزه‌کان و تیگرا خوینده‌واران باوه‌ریان به‌شینه‌ی تی‌کوشانی کۆن نه‌ما دۆست و دۆمنی گه‌ل به‌روونی ده‌رکه‌وتن، پشت به‌ستن به‌هیزی گه‌ل، تی‌کوشانی بی‌وچان دژی نیستعمارو ده‌ره‌یه‌ک و کۆنه‌په‌رست، بوو به‌باوو بو‌یه هیزی تازه‌ی گه‌ل به‌نۆینه‌رانی کۆنی یانه‌ی سه‌رکه‌وتن رازی نه‌ده‌بوون، داوای گۆرینیان ده‌کردو خواستی هینانی نۆینه‌ری تازه‌یان ده‌کردوو بو‌گورین و هه‌لبژاردنی لیژنه‌ی به‌ریه‌به‌ر که‌وتنه جموجوو و ابزانم سالی 1944 که له‌لایه‌ن لیژنه‌ی به‌ریه‌به‌ری یانه‌وه بریاری ده‌رچوو که له‌باره‌گا له‌گه‌ره‌کی عبلوازیه پیوسته تیگرا هه‌ندامانی یانه بو‌هه‌لبژاردنی لیژنه‌ی تازه ناماده‌بن، به‌م چه‌شنه وه‌کو ماموستا ده‌لێت:

هه‌رچی ده‌ستی قه‌لهم ده‌یگرت چاوی به‌کلچیزی خوینده‌واری رشتبوو، سه‌ره‌وایکی دل‌سۆزی و زانیی له‌میشک دا بوو، نه‌و رۆژه له‌باره‌گه‌ی یانه‌دا کۆبووه‌وه، واته نه‌گه‌ر ده‌رزیت هه‌لبدایه نه‌ده‌که‌وته‌سه‌ر زوی ئیتر تیگرا روشنبیرو خوینده‌واری کورد له‌به‌غدا له‌یانه‌دا کۆبوونه‌وه بو‌هه‌لبژاردنی لیژنه‌ی به‌ریه‌به‌ری تازه. . . هیچ سویندتان له‌سه‌رم نیه، نه‌گه‌ر باوه‌پیش ناکه‌ن، زۆم له‌سه‌رتان نیه. ناگام له‌وه نه‌بووه که روشنبیرانی کورد من و ماموستا ئه‌مین زه‌کی به‌گیان، خستبوه لیسته‌ی هه‌لبژاردنی خوینانه‌وه. به‌راستی ئه‌م رۆژه رۆژیکی میژووی دیاربوو که هه‌رگیزاو هه‌رگیز له‌بیرم ناچیته‌وه نه‌ک له‌به‌ر نه‌وه‌ی نه‌ولاو، قوتاییانه‌وه روشنبیرانه‌ منیان هه‌لبژاردو به‌س به‌لکو دیمه‌نی نه‌و کۆمه‌لانی روشنبیره‌ی که به‌نازادی و دیمکراتیانه هاتبوونه کۆری هه‌لبژاردنه‌وه به‌توندی دل و میشکی ده‌هه‌ژاندو خوزگه‌ خوازیم ده‌کرد که کۆمه‌لانی خه‌لکی به‌م چه‌شنه مه‌شقیان ده‌کردو به‌م دل و گیان نازادی و دیمکراتیه‌وه ده‌چوونه کۆری هه‌لبژاردنه‌وه بو‌تیگرا ده‌زگا‌کانی میری تا

گهل خوی بو خوی فرمانروایی بنوینی، تا چاکه و باشه له هموو مه پیدانیکدا چه که ره بکات و چه وتی و خراپه ش تووی به کوله کسای ناش دا بچی. به لام به داخه وه ئاواته کم نه هاته دهی، خویمان نه مان توانی له م تاقی کردنه وه پدا سهرکه وتن به دی بهینین و ئه م هه لیزاردنه به دروستی به رین به ریه، نه مان توانی ئه وانیه که خویمان ده مانه وتی هه لیزیرین و بیان خهینه سه رده زگای کار تا بو پیشه وه چوونی کاروانی روشنییری هه موو له چالاکیا بین. دیاره دیمکراتیه ت هه ر قسه ی رووت نه. زوری ئه ویت؟، که مروف یا گه ل فیربی و مه شقی له سه ر بکا تا به کرده وه دیمکراتیه ت به جی ده هینی و لی لاهدات.

به داخه وه له هه لیزاردنه که دا ده سته ی کۆن بر دییه وه له جیاتی ئه وه ی ئاره زووی لاوان و قوتابیان تازه پیگه یشتوو ئاواتی ره وای کومه لانی روشنییری جیگیری و سه رکه وتی، به پیچه وانسه وه به ریه به رانی پیشوو، شیوه ی کۆن له تیکوشاندا پیوانی روشنییری نه گونجاو له گه ل باروو دوخی تازهی ولات و جیهان دا هاتنه وه سه رکار، له ئه نجام دا پاداشتی به شداریم له م هه لیزاردنه دا، که پشتگیری لاوان بووم خستیانه پال ده سته ی لاوان و قوتابیان و به ناوی تاوانه وه ده سته ی ده زگای میری منیشیان له گه ل ئه وه ده سته یه دا رایچی به ندیخانه کرد که به هزار حال و تکا کردن ئه وسه به ره للاً بووین به تایه تی ئه وانیه که له گه لم دا گیرابوون هه ریه که بیان له بنه ماله ییکی ناسراو ده سته لانداری بوون، ئه گه ر پیم باوه ریکه ن هه ر منی تیا بووم له ناویاندا که بی کس و بی پشت و په نابیت، بوینه له بنه ماله ی قه زاز، عبدالقادر قه زاز، له بنه ماله ی سید ئه حمده ی خانقاه، کاکه حمه ی سید. له بنه ماله ی تاله بانی، مکرم تاله بانی. له بنه ماله ی دزه یی جوهر کانه یی، له گه ل جلیل یوسف و ماموستا علاءالدین. شیایو باسه هه رچه نده روشنییری کورد تیکرا ئامانج و ئاواتی به رزیان خزمه ت کردن و پیش خستی کاروانی روشنییری بوو، به لام له گه ل ئه مه ش دا نابیت ئه وه له بیرکین، که

به رزه ونه دی چینه یه تی بی، یا تاکه که سی جیسه ی ده کردنه وه، بویه ناکوکی له نیوان ئه م روشنیرو ئه و روشنیرو، ئه م ده سته و ئه وه ده سته یه دا هه بوو ئه میان پلارو توانجی ده گرتنه وه لا، یا ئه وه ده سته یه ئه می تری به گوناه ی گه وره تاوانبار ده کرد که له ئه نجامدا ده رکه وت، پاش چه ندان سال و گووانی زور قونساغ و پله که ئه و گوناهانه ی ده خرا نه پال ئه م و ئه و زوری راست نه بوو، به لکو زوره ی زوری روشنییران ئه گه ر هه موو نه لئین کوردایه تی پاک و بی گه ردو خزمه ت کردنی خاک و نه ته وه له کانگای دلیان دا قولی ده داو له م پیناوه دا هه موو ریگه و شیوه تیکوشانیکیان ده کرد.

دوا قسم مارف جیاووک که له ماوه ییکی زوردا باوه رپی کراوی گشتی یانه بوو، روشنییریکی کوردی ئازابوو له پیناوی مافی ره وای کورددا، له گه ل هاواله کانی تری هه یچ دریفیه کیان نه کرده چه ند له توانایاندا هه بووی له م مه پیدانه دا پیش که شیان کرده د ئیر مارف جیاووک نوینه ر بووی یا متصه رفی سلیمانی یا باوه رپی کراوی گشتی یانه ی سه رکه تن بووی له هه موو حاله تیکدا له خزمه ت کردنی ولات و روشنییری کوردی که م ترخه می نه کرده.

ئه گه ر وه کو ماموستا علاءالدین ده لیت ئه گه رچه ند جاریکیش له سه ر کوردایه تی و کیشه ی روشنییری مشتومریشمان بووی به لام دوایی خوی ناشتی کردومه ته وه ئاو کراوه به ئاگرداو له ریزی جوولانه وه ی روشنییران دا ده رنه چوه،

له دوایی دا ئومیده وارم جوولانه وه ی روشنییری ئه مرز که لک و سوود له راووردووی روشنییرانی کۆن وه ربگرن و ئیستایان له سه ر تاقی کردنه وه ی کۆن دابنن تا کاروانی روشنییریمان کاژی کۆنی بی که لک و بی فەر فری بدات و له هه مان گاندا که لک له رابوردووی پرشنگذاری سوود به خش بیینی تا به ره و ئامانجی گه وره ی روشنییری پرۆین. کوردواتانی هه ر عه قله و بیسه له خه ساری، تا نه دی ره نج ناگه یه ت به گه نج.